

ESSAY:

De skæve børn

AF SEBASTIAN BUNE

STOF NR. 45 / SOMMER 2023

Det er 33 år siden, at jeg for første gang blev rumskæv. Dengang havde jeg ikke ord for det, der sidenhen skulle blive til 'sjov tabak', en koger og noget, der kunne puff-puff-passes rundt i cirkler af unge fyre, der henholdsvis ville imponere og dominere gruppen eller bukke under for presset.

Når jeg til sommer runder mit 38. år på denne jord, er det derfor med en vis portion erfaring med de mange afarter af cannabis, for jeg var et skævt barn.

Hash, eller *shit*, som de amerikanske hiphop-artister har døbt pladerne med euforiserende stoffer, blev sendt rundt mellem min barndoms voksne relationer, som om det var en pakke Ritter Sport. Noget praktisk, kvadratisk og smart, både i indpakning og effekt, som middel til at dulme mod dagen i morgen.

Med hash, skunk og pot, som varianter mellem de voksnes hænder, veksledes bekymringer og tungsind til tunge ben og lette sind, så morgendagen pludselig så ud som en fjern galakse. En galakse, som først ramte, når pengene var få. Når sulten måtte gå, og vi andre stod måbende tilbage, med de voksne tre sten væk fra solen.

Efter Riebers, pantefogeden og skolepsykologen ikke længere kunne holdes fra døren, måtte røgen, adressen og presset for at flytte effektueres, og straks var vi de nye, dem med de spændende forældre, boheme-forældre og kunstneriske typer igen.

En verden til forskel

Som barn af en misbruger ved man ikke selv, hvad der er op og ned. Der er ingen til at fortælle dig, at det, du oplever, det, at *du* også bliver skæv, er forbudt, forkert og et decideret overgreb af dimensioner.

Men der er så meget, de skæve børn er gode til. Så meget, de forstår om de voksne, også selvom det ikke er gået op for dem endnu, at de er eksperter på området for forældre, der har et stofmisbrug. Børnene er ikke, som børn er flest. De har 'antenne' ude. De tuder ikke, når de slår sig, medmindre deres forældre siger, at de skal. Så kan de tude på kommando, blot for at blive omfavnet af armene, der kun giver kærlighed og omsorg på betingelsen af, at barnet altid er deres, altid vil gøre, som de siger, og vil blive hos dem, så ingen splitter familien ad.

At de vokser op med hang til hurtige hjemmekrøl og kan lave en cigaret på tre sekunder med én hånd, bliver et trick og en tillært latter fra den verden, deres forældre har opstillet for dem. En latter, der klinger hult, så snart den kvalmende søde lugt af barndom rammer næsen.

Tænk, at nogle mennesker forbinder rusmidler med barndom. Hvad skal der opstå af tvivlen mellem ungdomskollektivet og den skæve barndoms relationer til voksne med en stærk afhængighed af et stof, der skaber store udsving på adfærd og tillid mellem barn og voksen? En tillid, der skaber grobund for evig eksistentiel krise over ikke at høre til noget sted, sammen med alle de andre voksne, der har et rigtigt job, et rigtig hjem og en 'rigtig familie'? Hvor hører det skæve barn da til, når det selv bliver til, som voksen? Hvem skal det vende sig mod, hvis kvalmen opstår både i misbrugsmiljøet blandt de voksne relationer, man har i sit liv, og i det ungdomsmiljø, man pludselig befinder sig i, hvad end man er kommet på en ungdomsuddannelse eller sidder på bænken i en kommunal beskæftigelsesindsats med ligesindede unge? Dét, at nogle finder hashen dragende, vil dog altid være en verden til forskel fra dem, der er vokset op i tågerne af den. Hvad der i den ene verden hedder frihed og nydelse, hedder i den anden recidiv og selvmedicinering.

Hvor skal det mon ende?

Resulterer det hele i psykosen, der gør det endelige udslag for det voksne barn? En psykose, som er udløst af den livslange frygt for hash og alt det, børneøjnene så, hvad hashen gjorde ved de voksnes hænder, fødder og tunger? Eller er det iboende? Er det voksne barn nu fikseret, dulmet og medicineret på baggrund af PTSD'en, der som senfølge aktivt er udløst af en fødselsdepression med stærke flashbacks til chillums, fælleskoger og de voksnes dansen på bordene? Fordi barnet nu selv er blevet forælder, uden at have noget erfaringsgrundlag at have det i, andet end mareridt på mareridt, fanget i tågerne af fortiden, uden noget definerbart sted at tage hen. Er det her, det hele skal ende for de skæve børn? At de aldrig hverken er set som lige, ser lige ud eller får forhåbninger om den lige vej til den harmoniske familie? En familie uden de praktiske og kvadratiske pakker på bordet, når mor og far skal 'hygge', efter børnene har puttet sig selv?

For enkelte skæve børn vil skæbnen dem dog en helt anderledes fremtid og vej frem i livet. De vil blive reddet af et møde med den udslagsgivende anden. Den anden, der lige præcis har vejret og afvejet sine

ord tilstrækkeligt til at gøre en tilpas signifikant forskel i det skæve barns liv. Et rendezvous med skæbnen, der trods alle odds. Et nodalpunkt i det skæve barns tilværelse, som det altid kan se tilbage på, velvidende at det var starten på den mystery path, der gjorde, at lige præcis dette skæve barn ikke endte som forældrene, men heller ikke nøjedes med blot at vokse sine forældre over hovedet på alle sammenlignelige parametre. Et nodalpunkt, der resulterede i, at lige præcis dette menneske, der voksede op i den senmoderne fattiggård, voksede alle os andre over hovedet, ligesom Zornigs jægersoldater fra Underdanmark på forunderlig vis kaperer det inkapable.

For at overkomme det uoverstigelige pres, det er at distancere sig fra en ødelæggende opvækst, må nye strategier lægges, løgne fortælles, eller angsten dæmpes, når ynke, væmmelse og sorg er det, man møder i sin studiegruppe, på sin arbejdsplads og til enhver anden tænkelig social sammenhæng, hvor det ærlige svar er: Jeg var et skævt barn. Tiden, en stor del øvelse, selvbeherskelse og ikke mindst mødet med den udslagsgivende anden vil vise, hvilken vej det enkelte skæve barn finder hen til på sin vej ud af klistrede asfaltfamilier.

Lige børn leger bedst i lige fællesskaber

Fællesskaber er sunde. Fællesskaber skaber kompetencer, indlevelse og glæde for os alle, når vi tager del i dem. Til gengæld er fællesskabet også en af livets store gåder for det skæve barn. Hvordan hører man til, når man aldrig er trådt ind i 'lige' fællesskaber? Hvordan etablerer man kontakt af 1. grad på fremmed grund, med hvad der for de skæve børn virker til at være en fremmed art? Disse mennesker, der holder anderledes på formerne, drikker med måde eller afskyr enhver form for røg – hvordan vil de ikke se på 20 år gammelt THC, lagret på bunden af sumpen, der er det skæve barns erfaringsgrundlag, for THC svinder aldrig ind? Det er en eksponentielt aftagende kurve, så der vil altid, om end det kun i sidste ende er mikrodoser, være dette reststof fra en barndom i misbrugets favn.

Nye favne favnes derfor ikke let for det skæve barn. De virker akavede. Armene, der slynger sig om barnet, uden betingelser for omsorgen. Det gør de skæve børn mistænkelige. Hvad ligger der bag omfavnelsen, hvis ikke et råb om hjælp? Skæve børn er nemlig eksperter i at hjælpe de voksne, selv når børnene ikke vil. De er trænet til det. Trænet til ikke at sige nej, men lydigt finde

zippo-lighteren frem, løbe ned til kiosken på hjørnet eller Brugsen for enden af vejen for at hente Rizlapapir med hjem til endnu en 'hjemmekrøl'.

Når de skæve børn derfor vokser op, og møder nye og andre fællesskaber, som de ranglede mælkebøtter, de er, og skal finde deres vej gennem den asfalt, som deres forældre har lagt, ser de pludselig, at ikke alt i verden er lavet af asfalt. Nogle siger det til de gamle, og spørger:

"Hvorfor kan I ikke være mere som de andres forældre?"

Konsekvenserne heraf er næsten ikke til at forstå, for ingen har lyst til at være pårørende til en forræder. Intet mindre. Det er, hvad de skæve børn står overfor, i al deres medafhængighed. Ethvert forsøg på at nå himlen skydes ned med ny asfalt. De klemte stængler er nemlig ikke kun pårørende til en misbruger, men ofre for et misbrug, et omsorgssvigt og et karaktermord, så snart de gør modstand. Derfor findes der mange skæve voksne, som aldrig er blevet rettet ud. De mødte ikke den udslagsgivende anden på deres vej, som fik dem til at stå ved deres kritiske spørgsmål. De fik ikke nogen bambuspind at læne sig rank og stolt op ad, for ethvert forsøg på at være en mælkebøtte, og ikke en hamplante, er blevet inficeret af snylterens livssugende egenskaber.

For dem, der formår at vriste sig fri af deres forældres misbrug, ikke bare af stoffer, men også af deres børns ressourcer, står verden åben. For dem, der engang var skæve, men nu står lige, som en 100-årig egestamme, er præstationen enorm. Det er dem, der skal vise alle de andre og nye generationer af skæve børn, og ikke mindst deres forældre også, vejen ud af asfaltjunglen. Det er dem, der skal skrives (flere) bøger om i fremtiden, og dem, der skal initiere aftabueringen af at være ufrivillig skæv.

Udrettet og udredt

Det er ingen skam at blive rettet ud, så længe man ikke bliver rettet til og skal ligne andre træer, vækster eller buske for meget, men lige præcis kan være det træ, der ikke længere kan rystes i sin grundvold, nu hvor man ikke længere er en lille lort af en mælkebøttestængel.

Der er brug for flere peer-træer med ar på barken, der kan vise de skæve stængler, hvordan man kan vokse sammen og hele igen, og arrene skal i anden sammenhæng vises til de

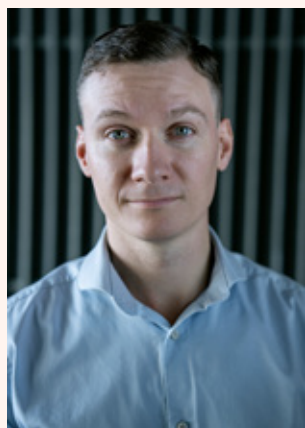
skæve forældre, der skaber dem på ny. Kun ved at spejle sig i en anden kan et skævt barn rette sig selv ud, for det er noget, man kun selv kan gøre, og at være udenfor fællesskaber på sin vej i ungdommen har aldrig hjulpet noget mælkebøttebarn, men kun gjort det værre. Men bare rolig, selvom du ikke er et peer-træ med en rådden barndom, kan du stadig holde spejlet for dem. De skæve børn kan nemlig sagtens se lige, hvis bare du viser dem hvordan. De kender ikke de store tænkere, men de kan tænke stort. Det er de så vant til fra deres kaos-tanker, så en tanke om Agi Csonka og hendes beskrivelse af, hvordan omsorg kan se forskellig ud, er noget, de med tiden vil kunne forstå. Bare rolig, deres hoveder eksploderer ikke, hvis du spørger:

”Og hvordan viser *din* mor og far, at de elsker dig?”

For nogle vil svaret være mad, for andre, at de presser dem til det yderste, og dem, der har det sværest, vil sige, at deres kærlighed gør ondt.

Dét er hemmeligheden og nøglen til at kigge bag de skæve børns eksistens. De er nemlig så kloge, også selvom de ikke selv ved det, at de ser dig se dem. Så snart du ved, at du har at gøre med et skævt barn, må du stole på deres intuition, så du kan plante et frø af tillid i dem, som de kan varme sig på, skue fremad med og gå ind i en ny tilværelse fra. Det kræver mod, men som en Jonathan sagde til sin elskede Tvebak:

”Nogle gange må man gøre ting, også selvom det er farligt. Ellers er man ikke et menneske, men bare en lille lort!”

Sebastian Bune (f. 1985) er uddannet cand.mag. i engelsk og nordisk sprog og litteratur og arbejder som forstander ved Koføeds Skole i Aarhus. Han er desuden forfatter og har skrevet flere digtsamlinger samt romanerne 'Min familie' og 'Habibi'.

Foto: Martin Dam Kristensen

Det kræver derfor mere end en særlig indsats at samle dem op fra den glohede asfalt, hvor de kommer fra.

I det hele taget er det ikke kun et spørgsmål om mod, for det ved jeg, at der findes blandt alle ildsjælene indenfor kongerigets samlede sociale indsatser. Men hvis vi skal redde alle de skæve stængler fra asfaltens klistrede miljø, har vi ikke brug for flere indsatser, men brug for et paradigmeskifte, så vi sammen kan blive klogere på de skæve børn, hvor de kommer fra, og hvorfor nogle lykkes, og andre ikke gør. Bulldozeren må frem. Ikke bare én. Mange bulldozere, der er koordineret af en sjakbajs, der kan tale de skæve børns sprog fra hver lejr på tværs af stat, region, kommune og civilsamfund, så der ikke glemmes ét skævt barn under en bulldozer for aldrig at blive opdaget af en anden.

I virkeligheden skal vi lade de skæve børn sidde med i styrerummet, når bulldozerne sprætter asfalten op. De vil ranke sig stolt i sædet og pege på, hvor vi alle skal hen. Jeg tror faktisk, jeg kan høre én af dem nu. En lille fyr fra min barndoms blok, der siger:

”Vi skal denne vej!”

Han peger på en plet i solen, og han tror, der er plads nok til alle.

”Skal du med?”

